

ÁLLATOK VÉDELME.

A KOLOZSVÁRI ÁLLAT-VÉDŐ-EGYESÜLET

HAVI KÖZLÖNYE.

Az Állatvédő-Egyesület megbízásából szerkeszti:

BÁNYAI ELEMÉR.

Szerkesztőség: <i>Belkirály-utca 43. szám.</i> Előfizetések és pénzüldemények az egyesület pénztárosa Virányi István úr (Hosszú-u. 9. sz.) címére intézendők.	Tagoknak tagsági díj fejében jár. <i>Előfizetési ár:</i> Egész évre 2 kor. — fill. Fel évre 1 kor. — fill. Számunként — kor. 20 fill.	
Hatodik évfolyam.	Kolozsvár, 1901. jan. 1.	4. szám.

TARTALOM. Az üldözöttek *Fülei Sz. Lajos.* — „Ugyan mivel bántottalak?!“ *Ferke Ágost.* — Az én madaraim. *Váradí Ferencz.* — Megveri az Isten . . . — Apró történetek. *S. G.* — *Állatvilág:* Fogy a hasznos madár. — A berlini verebek. — Kutya, majd irodalom — Rendőrökül használt kutyák. — A berlini állatkert. — Fűrj viadalok. — Esküvő postagalambok útján. — A mérég és a sündisznó. — A piócza, mint időjós. — Szerkesztői üzenet. — Kérelem. — Tagsági díjjaikat befizették. — Tudomásul.

Az üldözöttek.

Korunknak nagy szegényfoltja az a kegyetlenség, melylyel a művelt ember üldözi, pusztítja az állatvilágot. Nincs ország, világrész, melyben elő ne fordulna ez a vandalizmus. Elég bizonyosága ennek az, hogy egyes országokban a jobbérzésű emberek szövetkezetek alapításán fáradoznak, hogy a szegény üldözöttek megvédelmezésével nemcsak a humanizmusnak, hanem a közgazdasági érdekeknek is szolgáljanak.

Nemrég a párisi Trocadero-teremben érdekes felolvasás közt mutatta ki Bourdarie afrikai utazó, mennyire szükséges, hogy az elefántok esztelen pusztításainak véget vessenek. Egyesületébe már eddig is nagyon sokan iratkoztak be. Céljük az afrikai elefántok megvédelmezése és szelidítése. Bourdarie-nak ugyanis az a jelszava, hogy elefántok nélkül nem lehet elképzelni a földmívelést Afrikában s földmívelés nélkül nem terjedhet a műveltség.

Hogy elefántvédő-egyesületre van-e szükség, arra megfelel Lacy, egy másik afrikai utazó, ki többi közt harmincznyolcz európai elefántvadászt említ fel, kiknek mindenike legalább 100, némelyike 500—600 elefántot ejt el. E harmincznyolcz vadászhoz járul még száz meg száz vadász, akik szintén nagyon sok elefántot pusztítanak el az agyaráért. Ha ez tovább is így tart, néhány évtized alatt teljesen kivesznek ezek a hasznos állatok.

Hazánkban az erdőirtás mellett az esztelen állatpusztítás is nagyban hozzájárult a nemes vadak ritkulásához. Egyes fajok végleges kipusztulását is csak az a körülmény akadályozta meg, hogy a vadászszenvedélynek legyen mit rakásra puffogatni.

Ilyformán a szarvas, őz, nyúl nagyon megfogytak. A balatoni fogas kipusztulóban van. Egyes folyókon a rablóhalászat fenyegető módon terjed. A halászati tilalmat mindegyre kijátszák. A tuzok, a magyar pusztáknak hatalmas madara, melyből 1861-ben III. Napoleon császár is vitetett ki néhány családot az állatkerthe, maholnap kivész.

Legkegyetlenebb pusztítást visznek végbe világszerte a madarakban. London, Páris és más világvárosok — bár az állatok számára szanatoriumokat építenek — az ingyencségnek roppant nagy számú madarat áldoznak fel. Akár csak a régi rómaiak a lukullusi lakomákon, ahol az énekes madarak kitépett nyelvecskéi nyújtották a legizesebb falatokat. Említett városokban egy szezónban ezrekre menő kilogramm madárhus kerül a piacra. Párisban csupán csak a fenyőrigóból 32 ezeret fogyasztanak el. Legelszomorítóbb ebben az ügyben az, hogy ezek a madarak mind hasznos, rovarpusztító állatok.

Végzetes sorsa van a madarak vándorlásának is. Nem elég, hogy a szegény vándormadarak 20—30 perczentje az út fáradalmi, viszontagságai közt elpusztul, hanem egyes országokban hagyományos csellel, kegyetlenséggel ejtik törbe. Különböző készülékekkel, hálóval, főképp a rokkolóval százezreket pusztítanak el. Ez a szégyenletes madárfogás különösen Olaszországban divik, ahol leginkább a füstli fecskékben és fűrjekben tesznek irtóztatást.

A toll- és madárkereskedés révén is megmérhetlen veszedelem hárul a mező- és erdőgazdaságra. Egy szerencsétlen divat felkapta a tollat, azután a madár egyes részeit s végül a madarat, hogy hölgyeinket, — mint Herman Ottó kitünő tudósunk megjegyezte — egy-egy indián törzsfőnök alakjában mutassa be. S hogy ez a kép teljes legyen, holmi macska, mókus, menyét s tudja Isten még miféle bőrök karmos részeivel aggatja tele a gyöngédlelkű nőket, kik nem gondolják meg, hogy egy tollasgallér kedvéért nyolczezer kolibrit ölnek le.

Ez az elítélendő divat nagy pusztitást tesz a madarakban. A párisi nagy tollkereskedők Németországban huszezernél több tengeliczét, esetleg más tarkaszines madarat rendeltek meg kalapdiszül egy téli szezónra. Hivatalosan kimutatták, hogy 25 év alatt, amig Európaszerte ez az esztelen divat járta, 3000 millió kolibrit s egyéb madarat hoztak Európába Dél-Amerikából, Indiából és Ausztráliából. És még nemrégén Angolországba évenként 25 — 30 milliót; Franciaországba és Németországba közel 150 milliót vittek be. Most, mert a kolibribőrök évről-évre ritkábbak és drágábbak lesznek, ismét az európai apró szárnyasokra pályáznak a szivtelen tollkereskedők és így nagy veszteséget okoznak nekünk is, amennyiben a kártékony rovarpusztító madarak hiányában, milliókra menő károk fenyegetik mezőgazdaságunkat.

Érzik ezt mindenütt, hol ez a barbár madárpusztítás van. Magyarországon egyes vármegyék gazdaközönsége panaszos levelekben keresi fel az országos állatvédőegyesületet, a kormányt, az ornithológusokat, hogy a madárpusztítás miatt terményeik, gyümölcsfáik a legnagyobb veszedelemnek vannak kitéve. Az Egyesült Államok gazdái is panaszoják, hogy a rovarevő madarak pusztítása rengeteg károkat okoz a földmivelésnek. Hoar szenátor indítványára most a törvényhozás kimondta, hogy tilos a kitömött madarakat árusítani és csak oly tollakat lehet árusítani, melyek kitéphetők a madarak károsítása nélkül. Az éneklő madarakat védő társaság Londonban divatárú-üzletet nyitott. Az itt árusított kalapokon nyoma sem lesz madaraknak. Legkevésbé a kitömött egész madárnak. Alkalmazza azon-

ban a tyukok, galambok és más olyan madaraknak tollait, melyek az embereknek táplálékul szolgálnak. Anglia legelőkelőbb hölgyei támogatják ezt a tervet.

Bízom a magyar nők nemes érzésében, minden hasznos és szép iránti fogékonyságában, hogy a madárpüezczos divatnak, mely akkora kegyetlenséget és garázdálkodást visz végbe a szegény madarakban, véget fog vetni annál inkább, mivel oly nagy gazdasági károkat is okoz.

Fülei Sz. Lajos.

„Ugyan mivel bántottalak?!“

(Fordítás.)

Hogyha kinzod az állatot,
Hogy felkeltse szálnalmadat,
Rád tekint és szeme kérdi:
„Ugyan mivel bántottalak?!“

De eljön majd a nap, mikor
Véget ér a földi élted
És az igazságos Isten
Számon kéri cselekvésed!

Nem teremté tán e világ
Minden állatát az Isten
Boldogságra?! Te nem féled
Törvényeit? *Szived nincsen?!*

Én neked csak azt kívánom,
Ha kinzod az állatokat,
Értsd meg, hogyha kérdi szemök:
„Ugyan mivel bántottalak?!“

Ferke Ágost.

Az én madaraim.

Kiesi koromtól mindig volt madaram, van ma is, no meg ha az Isten megsegít, lesz ezután is. A mikor elemi iskolás voltam, otthon a szülői ház kertjében, lószórhurokkal, tökcspárával fogdos-tam az erdei pintyeket, tengeliczéket, czinkéket; később már a megyeri malomhoz, a nagyfákhoz jártam le a vén madarászokkal s velük együtt úztem a vadászattal rokon sportot, különös kedvte-léssel. Enyves vesszővel, csalogatókkal fogdos-tuk a pintyek külön-böző fajait. Az öreg *Lesnyik* volt az atyamesterünk. Ez a vén

madarász mind a két szemére világtalan volt; a felesége vezette le a rétre. De mintha csak vakságáért kárpótolta volna a természet kitünő hallással, bámulatosan fejlett hallóérzéssel birt. Ő mondta meg mindig, hogy hol telepedjünk le, hol állítsuk föl az enyves fát. Nagyszerű hallásával kifirtatta, hogy a rétség, mely részében jár legtöbb madár. Szívesen hallgattunk rá, mert jó fogásunk volt utána.

Nagyobb diák koromban az egész vakációzt madarászással töltöttem s mindig volt pár száz madaram. Adtam, vettem, csereberéltem a madarakat s így multak az évek. Leráztam az iskola-port s önállóságra vergődtem. Ekkor már többet áldozhattam a madarakra. A messze tengeri kikötőkből *exotikus madarakat* hozattam s a tenyésztető fajokat kezdtem meghonosítani s szaporítani. Eleinte nagyon nehezen ment. Nem bírván kellő szakismerettel, halomra hullott a sok értékes kajdác és díszpinty, szövő, éneklő, úgy, hogy ezreket vesztettem, míg végre *Brehm*, a híres természettudós, *Russ*, az exotikus madár honosítás terén egyedül álló jeles búvár könyvei s a különféle szaklapok, no meg a drága tapasztalat alapján megszereztem azokat az ismereteket, a melyek egy nagyobb szabásu exotikus madár-honosító és tenyésztő telep főtartásához megkívántatnak. Ma már csak a rendes halálozási százalék képezi a veszteséget s a véletlen behurczolt epidémia következtében támadható elbullás, a minő éppen ez év tavaszán madárállományom felét ölte meg s tönkre tette a nyári költést. Ilyennek az összes madarak ki vannak téve. A második költés is megsínyli az epidémiát, de majd talán a jövő év kedvezőbb lesz s az idegen világrészből származott, magyar földön tenyésztett madaraktól a piacra is adhatok.

Mennél műveltebb, nagyobb valamely ország, annál inkább látjuk elterjedve lakosainál a tengerentuli, mesés világrészek pompás szárnyasait kalitokban, állványokon s szabadon. Minden államban, éppúgy mint nálunk, van gazdag, középmódú és szegény; de néhol még a mi szegényeinknél szegényebbek is élnek s mindamellét Francia-, Angol-, Olasz- és Németországban milliószámra veszik a kajdácokat s egyéb díszmadarakat; míg nálunk Magyarországon, leszámítva egypár szenvedélyes madárgyűjtőt, néhány kanári-tartót, alig vesz valaki exotikus madarat. Angol-, Francia-, Olasz- s Németországban jóformán nincs ház exotikus madár nélkül. A kis madár cseveg, dalol s vidámságával örömet kelt mindenhol. A legszegényebb napidijásnak, varróleánynak is van egy-egy exotikus

madara. Az angoloknál s francziáknál rendes szokássá vált, hogy az ifjú imádotját az eljegyzés napján diszes exotikus madárral ajándékozza meg. A pacziens orvosának, kliens ügyvédjének madárral kedveskedik. A kis fiu vagy leányka karácsonyi ajándékkul kalitkát kap exotikus madárral. Párisban, a divatvilág fővárosában ahány butorgarnitura van a szobákban, annyiféle a kalit s a madarak színe összhangzásban van a butorok színeivel. Csak úgy esinos a lakás, ha egypár exotikus madár emeli díszét. Az hiszem, nálunk is örömet szereznének az exotikus madarak, mert hiszen mi is birunk a szép és kedves iránt érzékkel, de Magyarországnak az idegen világrészekben, ahol a gazdag szín pompájú szárnyasok tenyésznek, nem lévén gyarmata, csak nagy nebezen és elvétve jutunk exotikus madárhoz, véleményem szerint, ez a voltaképeni oka, hogy nincs nálunk az exotikus madár-kultura kifejlődve.

Amint *Beretvás* írja, Európa nyugati államaiban pazar fényűzést fejtenek ki az exotikus madarakkal. *Lady Dudley* egy általa adott estélyen, hol az egész udvar jelen volt, lépesóházát s elfogadó termét pálmákkal, narancs- és citromfákkal díszítette, melyek között állványokon, karikákon, kalitokban tarka tollu kajdácsok, exotikus diszmadarak foglaltak helyet. A vendégek el voltak ragadtatva. Az uralkodó maga is csodálkozással telt el:

— Valóban, *Lady*, ha mesés értékű gyémántjait és drága köveit rakta volna fel e disznövényekre, felényi batást sem ért volna el. Ennél szebb csak a paradicsom lehetett.

A szivárvány színekkel ékeskedő vörös ara, a gyönyörű sárgabegyű kék ara, a rosellák, loryk a kék hegyekről, Pennant kajdácsa, a füttyülő kajdács, a rózsaszín fejű, kék szárnyú, szürke galléros elválhatatlanok, a kis sárga homloku, tűzszárnyu s az apró kajdácsok fölülmulják egymást szépségben. A bóbítás kakaduk, zöld amazonok gyönyörrel töltik el az ember egész valóját. A beszédes *Jakó* még a kedélybeteget is deríti. No és a többi száz, meg száz fajú exotikus diszmadár, festői tollazatával, dalával, játékaival soha nem szünő kellemes szórakozást nyújt a madárkedvelőnek. Találóan mondta *Brehm* az exotikus madarakra, hogy „*ezek a természet repülő virágai*“. Hogy is ne szeretném az én kedves madaraimat, a melyek nekem annyi bú-baj között mindig vigasztalást, örömet nyújtottak.

Minden szabad időmet velük, közöttük töltöm. Órákon át elnézegetjük nőmmel, a ki a főgondozójuk, a mint ágról-ágra

repdesve játszadoznak a háromméter hosszú ágas volierben, a mint csókolóznak, szeretkeznek s szövik, párnáztatják apró fészkeiket. Mint hordja az élelmet a him fészken ülő párjának, mint nevelik fogságban apró fiókaikat. Kifogyhatatlan s örök változatosságu látványt nyújt az én madárszobám, melyben 18 faj kajdács, 37 faj exotikus madár, mindössze mintegy kétszáz kisebb-nagyobb szárnyas, a kolibri kicsiségétől a tyúk nagyságáig váltakozó faj él a legszebb egyetértésben az én nagy gyönyörűségemre s remélem, hogy néhány év múlva már — *hasznomra is*. Az iskola-pénzt drágán kellett megfizetnem; a tanulásnak most már hasznát is szeretném látni.

Pécsett két izben állítottam ki madaraimat közszemlére 1888-ban és 1889-ben, mind a két alkalommal több ezer nézője volt a kiállításnak. Az idén Antwerpenben bronz-érmert nyertem madaraimmal. Tudomásom szerint, jelenleg Magyarországon az enyém a legértékesebb magántulajdont képező exotikus elő madár-gyűjtemény.

Egész életemben át reájuk kerestem, mint a szegény munkás ember gyermekeire; talán majd öregségemre ők keresnek reám.

De ha csalatkoznám is bennük, nem tudnék reájuk soha megharagudni, mert nagyon, de nagyon szeretem őket. Hogy miért? Tudom is én . . . Önkéntelen az ember mindenre születik, a mint a magas hatalmak odafönn elvégezték; fölöttem is határozott az égi végzemény: madár kedvelőnek születtem, madár kedvelő vagyok én . . .

• Várady Ferencz.

Megveri az Isten . . .

Megveri az Isten
Nem hagyja veretlen,
A ki az állathoz
Durva és kegyetlen!

S megáldja az Isten
Oh de meg is áldja,
A ki az állatnak
Védője, barátja!

Apró történetek.

A béres titka.

Nem volt oly pár ökör a faluban, mint a *Csorvás Mihály* gazdáé. Pedig szép kis gazdaságát csak az az egy pár ökör munkálta meg. Mégis olyan kövérek voltak, mint a potyka.

— Ugyan édes komám, szólítá meg *Csorvás Mihályt* a szomszédja, mivel tartja maga az ökreit, hogy a sok igavonás daczára is olyan jó husban vannak?

— Hm, mosolygott *Csorvás Mihály*. Az a *Józi titka*, a béresemé. Kérdezze meg tőle komám uram.

— Csak nincs igazán valami titkos módja annak a legénynek, hogy még a gazdája sem tudja, mit csinálnak a barmaival.

— Dehogy nem tudom, dehogy nem tudom. Az ő titka mindössze a jó gondviselésben rejlik.

— Hát hiszen az én Gyurkám is gondját viseli az én jószágomnak, mégis napról-napra soványabbak az ökreim.

— Édes komám, a gondviselés sem egyforma. Nézzen csak utána a dolognak. A jószág ételét, italát rendesen megadni, tisztán tartani, tulságosan nem terhelni, nyugvására időt adni, vele szeliden bánni: az az igazi gondviselés. Az ekképen gondozott jószág nemcsak hogy megbirja a munkát, de még a pénz is nevelődik benne.

— Köszönöm a felvilágosítását, most majd én is megtanítom az én béresemet a *Józi titkára*.

S ha megtanította, bizonyára hasznát látta.

Az elhagyatott cziczák.

A nagynéném beszélte nekem a következő történetet.

Egy nagyobb házban lakott egy jómodu öreg ember. Ugy esett a dolog, hogy lakásváltoztatáskor a régi lakók mind kiköltöztek a házból s újak jöttek helyettök. Az öreg úr azonban ott maradt továbbra is.

Egyik régi lakó, a ki szintén kiköltözött a házból, ott hagyta a vén macskát két kis cziczájával árván, gazdátlanul.

Az új cselédek mindig zavarták, kergették a szegény éhes állatokat, nemhogy egy kis ételmaradékot vetettek volna az elhagyatott jószágoknak.

De nem úgy a kis boltos szolgálója. Ez megsajnálta a „senki cziczáit” s bőven juttatott nekik a konyhahulladékból az udvar egyik szögletében s könyörületre oktatta a többi cselédeket, a kik rendesen hangos nevetésre fakadtak a jó leány szívhez szóló beszédére.

Az öreg úr nyitott ablakon keresztül nem egyszer lelki örömmel hallgatta a kis boltos cselédjének okos szavait s gyönyörködött a jó leány nemes cselekedetében.

Egyszer csak férjhez ment Julcsa egy falujabeli szegény, becsületes legényhez.

Szegény volt a leány is, de gazdag a szive nemes érzésekben. A „senki cziczáit“ sajnálta otthagyni az üldöztetésben, fogta hát magát, hazavitte őket a falujába. A két fiatalnak jó gazdát keresett, a vén cziczát pedig megtartottá a maga szegényes házánál.

De nem sokára nagy öröm érte Julcsákat.

Váratlanul egy szép, derék tehenet, kötöttek az istállójukba. A gazdag ur küldötte Julcsának s csak ennyit irt a levelében: >Legyen tej a kis cziczák számára.“

Az érdem elnyerte jutalmát.

Azok a szárnyasok.

Már az egész iskolaéven biztatott édes apám, hogy ha jó bizonyítványt kapok, elvisz Gömörvármegyébe egyik rokonukhoz s ott tölthetem az egész vakációzt, a Sajó közelébe.

Úgy is volt.

Mihamar barátságot kötöttem a kasznár fiával s vele jártam a folyóra fürdeni, horgászni, meg rákászni. Máskor pedig ott forgolódtunk a béresek közt az istállóban, vagy a ketreczek körül a baromfi-udvaron.

A Pista barátom édes apja, a kasznár, aprómarha-hizlalással is foglalkozott s a kövér szárnyasokat a szomszéd város piacára hordta eladni. Szép pénzt kapott értök.

Az öreg úr igen jó ember volt, Isten nyugtassa meg.

Hogy ne lett volna jó ember, ha meghallgatta a kérésemet. Pedig én akkoriban még csak 13—14 esztendő s fiu voltam.

Láttam a kasznár bácsi házánál, hogy mily kegyetlenül megkínózták a cselédek a szegény hizó jószágot. A ludakat meg a kacákat nyakra-főre dugták a kukoriczával, egy félmaroknyit becsömöszölve a nyomorult állat torkába, hogy nyelni nem tudtak. De még lélegzetvételeire sem volt idejük, mert a cseléd már a másik marék szemtet tömté beléjük. Meg is fulladt egynehány az embertelen bánásmód következtében.

Hát még a pinezében mit láttam? A kakasokat, kappanokat betették egy fenekeetlen cserépfazékba, élelmet és vizet raktak eléjük s úgy tartották ott őket hetekig is, hogy hizzanak. Elképzelhetjük e boldogtalan állatok kínos helyzetét, a mikor a lábukat sem tudták kinyújtani, hanem fájdalmas összehuzódásban kellett ülniök sötét börtönükben.

Ilyeneket én odahaza, édes jó anyám háztartásában soba nem láttam, azért méltán a szívemre vettem a gömöri kasznár hizó szárnyasainak sajnálatos nyomorúságát s mintegy panaszképen el is mondtam az öreg bácsinak.

És mi történt?

A jó öreg megveregette a vállamat és ekképen szólt hozzám:

— Szeretem a jószívű embereket, meg aztán gazdaság dolgában is igazad van, édes fiam. A kappanok még ma világos ketreczbe kerülnek, a többire meg majd megtanitom a eselédeket.

És úgy is volt.

Annakutána kevesebb liba, kacsa fulladt meg dugásközben s a kakasok is hamarabb meghiztak és jobb hússal kedveskedtek.

Huszár és fiákeres.

Nem ezelatosságból irtuk egymás mellé ezt a két szót, hanem azért, mert egy régi meg egy újabbkeletű, de egészen hasonló tárgyú esetet akarunk egymás mellé állítani.

A régebbi történet még arra az időre esik, a mikor a katonaságnál a bothüntetés járta.

Egy Galicziában állomásozó huszárezred őrmesterének igen nyugtalan lova volt. Az arcvonalban sohasem akart megállni, hanem mindig előre tört a sorból. Az őrmester, aki különben, mint minden huszár, szerette paripáját, sok dorgálást kapott e miatt a kapitány úrtól.

Egy alkalommal megint kilépett a ló a sorból. Erre a kapitány leszállította az őrmestert és ő ült fel helyébe, hogy majd megmutatja, hogyan kell azt a lovat megfékezni.

A ló a kapitány alatt is előre lépett.

Ekkor oly erővel rántotta le a kantárszárát, hogy a zabola leszakította a szegény ló állát.

— No látja őrmester, szólt a kapitány úr, így kell megállítani a lovat.

— Látom, kapitány ur, szólt kedvetlenül az őrmester, de ha én így fogom megállítani, *akkor száz bot az enyém.*

És a lovat ott mindjárt agyonlőtték.

A másik hasonló eset egy felvidéki városban történt néhány esztendővel ezelőtt.

A piacon álldogáló fiákeres egyik nyugtalankodó lovát épen úgy fékezte meg, mint a huszárkapitány, hogy tudniillik a zabolával leszakította a szegény állat állkapcsát.

Hanem itt a büntetés sem maradt el. Az állatkinzás ellen hozott országos törvényeink értelmében a városi hatóság *100 forintra büntette az embertelen fiákerest.*

Megérdemelte.

A jó tanács hatása.

Igen gyakori történet az, a mit a jó tanács üdvös hatásáról elmondok.

Gércze Dávid fazekasmestert igen becsülte mindenki az ő kis városában. Nem vétett soha még a légynek sem és szorgalmas munkájával tisztességesen megkereste családja kenyerét.

Hanem az egyik fiáról, Vinczéről, már nem a legjobbkat lehet mondani. Iskolakerülő, vásott egy gyerek volt. Az édes apja aztán a műhelyébe fogta, a koronghoz ültette, hogy mégis legyen belőle valami.

De bizony nem sokra ment vele s az ipariskolában is gyakran megdorgálták a tanítói. Ki tudja, nem egynemely rakoncátlan mesterinas rossz példája ragadta-e el a mi Vinczénket, de való igaz, hogy inaskora óta még haszontalanabb lett. Pedig néhány jóra való iskolatársa magaviseletén okulhatott volna.

Nagy keserősége volt az édes apjának, a mikor egy izben a város rendőre karonfogva kísérte haza Vinczét. Azért fogta meg a rendőr, mert egy terhes szekér kerékkötőjét hátulról, lopva megcsavarta s a mikor a kocsis lovainak erőlködésén a hibát észrevette és Vinczét az ostorral megcsapkodta, a fiu kövel kezdte a kocsist hajigálni.

És Vincze a hajigálásban csakugyan nagy mester volt; nagyobb, mint az edényformálásban

Ha egy keresgélő galambot látott az uteza földjén, vagy egy kutya futott el mellette, meg nem állhatta dobás nélkül.

Már e miatt is sok panaszt tettek édes apjánál.

Végre fordult a dolog.

Egy alkalommal az egyik utezasarkon szimatoló kis kutyát akarta megdobni s a plébános ur éppen akkor ért oda a másik uteza felől, mikor a kő kirepült a Vincze kezéből. Csak az Isten őrizte, hogy az öreg papot keményen meg nem dobta.

A jó öreg plébános erre magához hívta a restelkedő fiut, megbocsátotta meggondolatlan, haszontalan tettét és szép tanítást adott neki a jó magavseletről. Beszédébe beleszötte, hogy az állatnak is van érzése s hogyan esnék neki, ha őt valaki kövel megdobálná. Aztán megmagyarázta, hogy a hajigálással nemcsak az állatban, hanem más idegen vagyokban is kárt tehet, de még az embert is megsértheti. A miből aztán sok baj származtatik, a szüleinek meg sok szomorúsága. Egy szóval, hogy *mindig csak azt cselekedjük, a mit magunknak kívánunk.*

És dicséretére legyen mondva Vinczének, ez volt az ő utolsó kődobása.

S az utezán való illedelmes jó magaviselet maga után vont a munkabeli igyekezetet is s a mi Vinczénk ma egy virágzó faze-kasműbelynek az ura s akkora becsületben részesül, mint az édes apja.

Az öreg plébános szelid tanítását és jó tanácsát pedig maig is emlegeti s két inasát a szerint oktatja.

Irta: S. G.

ÁLLATVILÁG.

Fogy a hasznos madár. London, Páris és más világvárosok lakosai — bár az állatok számára szanatoriumokat építenek — az ingyencsésnek roppant sok madarat áldoznak fel. Az említett városokban egy szezonban ezrekre menő kilogramm madár kerül a piacra. Ezek a madarak mind hasznos rovarpusztító állatok. Végzetes sorsa van a madarak vándorlásának is. Nem elég, hogy 20—30 perczentjük az ut fáradalmi, viszontagságai közt elpusztul, hanem egyes országokban esellel, kegyetlenséggel ejtik törbe. Különböző készülékekkel, hálóval, főkép a rotkolóval százezreket pusztítanak el. Ez a szégyenletes madárfogás különösen Olaszországban divik, ahol leginkább a füstí fecskékben és fürjekben tesznek irtóztató kárt. A toll- és madárkereskedés révén is mérhetetlen veszedelem hárul a mező és erdőgazdaságra. A divat felkapta a tollat, azután a madár részei s végül a madarat, hogy hölgyeinket egy-egy indián törzsfőnök alakjában mutassa be. S hogy ez a kép teljes legyen, holmi macska, mókus menyét s más állat karmos részeivel aggatja tele a gyöngédlelkű nőket, kik nem gondolják meg, hogy egy tollas gallér kedvéért, nyolcezer kolibrit ölnek le. Ez a divat nagy pusztítást tesz a madarakban. A párisi tollnagykereskedők Németországban huszezernél több tengeliczét, esetleg más tarka színes madarat rendeltek meg kalapdiszül egy téli szezonra. Hivatalosan kimutatták, hogy 25 év alatt, a mig Európaszerte ez az esztelen divat járta, 3000 millió kolibrit s egyéb madarat hoztak Európába Dél-Amerikából, Indiából és Ausztráliából. És még nem régen Angolországba évenként 25—30 milliót; Franciaországba és Németországba közel 150 milliót vittek be. Most, mert a kolibri-bőrök évről-évre ritkábbak és drágábbak lesznek, ismét az európai szárnyasokra pályáznak a szivtelen tollkereskedők és így nagy veszteséget okoznak nekünk is, a mennyiben a kártékony rovarpusztító madarak hiányában, milliókra menő károk fenyegetik mezőgazdaságunkat. Az Egyesült Államok gazdái is panaszoják, hogy a rovarévo madarak pusztítása rengeteg károkat okoz a földmívelésnek. Hoar szenátor indítványára most a törvényhozás kimondta, hogy tilos a kitémött madarakat árusítani és csak oly tollakat lehet árusítani, melyek kitéphetők a madarak károsítása nélkül. Az éneklő madarakat védő társaság

Londonban divatárú üzletet nyitott. Az itt árusított kalapokon nyoma sem lesz madaraknak. Legkevésbé kitömött egész madárnak. Anglia legelőkelőbb hölgyei támogatják ezt a tervet.

A berlini verebek. Berlinben egy idő óta a sziléziai pályaudvar *A* üvegfedele alatt ezer meg ezer veréb ütött tanyát. Természetes, hogy a hivatalnokoknak sem a vasúti személyzet, sem az utazó közönség tisztasági szempontból nem nagyon örült. El is határozták, hogy a verebeknek fölmondanak. Néhány tűzfecskendőt szereztek és az ég madarait hatalmas vizsugárral kényszerítették fészkeiknek elhagyására. El is repültek mindannyian és a szomszédos *B* üvegfedél alatt ütötték fel hadiszállásukat. Persze ez éppen olyan kellemetlen volt. Ugyanaz a manőver ismétlődött. A verebek elvonultak és a *C* fedél alá mentek. S mikor onnan is elzavarták őket, a *D* alatt, majd pedig ismét az *A* alatt kerestek menedéket. Szóval a böles németek (illetőleg a verebek) úgy jártak, mint a mádi izraelita, s a tűzfecskendő nap-nap után működik, a verebek pedig gunyos csicsérgés közt nap-nap után változtatják főhadiszállásukat. Ez a berlini *német-verébharcz* története.

Kutya, majd irodalom. Egészen a minapáig az ugynevezett „Kutya-tea“-kért lelkesedtek Londonban az előkelő hölgyek. Ezek olyan teásösszejöveletek valának, amelyekre a hölgyek elvitték kedvencz kutyáskájokat. Majd megváltozott az izlés hirtelen, s most már cserben hagyták a kiváló dámák a kutyát és kitüntető figyelmükben részesítették az irodalmat. És pedig újra a teásösszejöveletekkel kapcsolatosan olyanformán, hogy a meghívott vendégek, akik hölgyek, urak vegyesen, tartoznak magukat valami jelvénynyel ékesíteni, amely legkedvesebb könyvüknek a címét szimbolizálja. Valami kis nippeskét aggatnak a vendég urak és hölgyek magukra s azzal megindul a társasjáték. Tudniillik a csecsebecséből ki kell találni az illető könyvcímét. Van két díj is: az egyik annak a számára, akinek a titkát a legbajosabb kitalálni, a másik annak a számára, aki a legtöbb könyv címét találja ki. Volt már néhány ilyen teauzsonna, s ezeken kísült, hogy a vendégek nippjei nem éppen a legremekebb műveknek a címekre vonatkoznak. Egyik uron két kis fabábu lógott, ami azt jelentette, hogy legszívesebben olvassa az „Égi ikrek“-et, egy kis bronzból való ördög, szemében kristálykönyekkel a „Sátán gondjait“-t jelentette. Egyik előkelő szalonban viselt valaki egy biciklit zománcozott rézből. Kitalálták azt is, mit jelent: „A szerencse kerekei“. És így tovább.

Rendőrökül használt kutyák. Belgiumban Gent derék városa jutott arra az egészen új ideára, hogy a rendőri szolgálatra kutyákat használjon. Egy teljes század kutyát tanítottak be erre, a mint

az odavaló ujságok írják. A kutyák körüljárják megszabott kerületüket, a sötétben szaglások után indulnak s minden gyanus jelre föllármázzák a legközelebb álló rendőrt, vagy odavezetik, a hol a bajt sejtik. Ösmerik a kerületükbe tartozó házakat és a házak lakóit. Ha idegen embert látnak, követik s az első gyanus mozdulatra megragadják. Ilyen formán Gent városában nagy az emberek biztossága, — hacsak ezek a kutyák nem hirlapi kacskák.

A berlini állatkert. Európában a leggazdagabb állatkert a berlini. 2500 darab, mintegy 1200 fajú állat van benne, míg a londoni állatkertben csak 2300, Hamburgban 2100 állat van. Az állatok élelmezése Berlinben 85.000 márkába, Londonban 80.000 márkába kerül évenként. A múlt évben az állatkertet 485.000 fizető személy és 121.000 előfizető látogatta, a londonit pedig csak 346.000 ember. A legértékesebb állatok közé tartozik egy kilenczhónapos nitusi ló, a mely 10.000 márkába került. 35—40 métermázsát nyom és a tapasztalatok szerint fogságában a 36-ik évét is eléri. Az elefánt naponként 2 métermázsá táplálékot kap, még pedig 75 font szénát és répát, 30 font kenyeret és 16 veder vizet. A legnagyobb érdeklődést a vadállatok keltik az állatkertben, különösen az etetés vonz mindig sok embert. Az oroszán naponként 10 font hust, a tigris 14 font hust kap. A majmokat fogságukban rendszerint az emberek szokták elrontani, ezeknek szintén meglehetősen drága az élelmezése. A legfőbb betegség, a melylyel az állatkerteknek számolniuk kell, a tuberkulózis és az ugynevezett angol betegség, a mely azonban csak ritkán halálos kimenetelű. Ezek a bajok a mozgás hiányára vezethetők vissza és rendszerint a fogságban született állatok esnek áldozatául. A berlini állatkertben naponta 2—3 állat mulik ki. A kimult állatokat rendszerint muzeumi czélokra használják föl, belső szerveiket anatómiai intézeteknek küldik meg.

Fürjviadatok. Kinában a fürjkakasok veszekedő természetét az ottani lakosok mulatságra használják föl, éppen úgy, mint Spanyolországban és Angliában annak idején a kakasviadalt szerették. Viadatokra a fürjeket nevelik és egészen szakszerűen trenirozzák, úgy, hogy ezek anyyra veszekedő természetűekké váljanak, a meny nyire csak lehetséges. Ezt a sportot különben már a régi rómaiak is üzték s régi följegyzések szerint, egyszer egy előkelő embert akasztottak föl csak azért, mert egy ilyen legyőzhetetlen versenyfürjet levágatott a király asztala számára. Olaszországban, hol minden egyes fürjcskére, egy tuczat fürjfogó leskelődik, a fürjviadalt rendkívüli barbár módon hajtják végre. A versenyfürjet megvakítják és egy madzagon kikötve a kukoriczás földre helyezik el. Mihelyt valahol egy hívó hangot hall, elkezd keményen szólani és a környékből sok fürjet csal magához, melyeket aztán egy vékony hálával elfognak.

Esküvő postagalambok útján. Fox Michigan államban a South-Haven községbeli methodista hitfelekezeti papjának eredeti ötlete támadt. A falu közel fekszik Chicagóhoz, s az ötlet azoknak a chicagói pároknak kedves, akik ismeretlen helyen akarják családi fészük alapját megvetni. A lelkészszel összeköttetésben áll a County törvényszék jegyzője, aki a házassági engedélyeket állítja ki és a Chicagó—South-Haven közt közlekedő gőzös egyik alkalmazottja. A törvényszéki jegyző sok postagalambbal rendelkezik, amelyek közül több követi a gőzhajót. Ha a hajón utazó párok közül valamelyik meg akar egymással esküdni, akkor a hajó embere egy postagalambot útnak ereszt a jegyzőhöz, hogy erről értesitse. A jegyző azután kiállítja az engedélyt, s egy postagalambbal eljuttatja Fox lelkészhez. Így a pár azután, amint Sout-Havenbe megérkezik, rögtön megesküdhetik s mindezért csak csekély három dollárt fizet. Az új pár nagy útat és költséget kimél meg így, mert sem a paphoz, sem a jegyzőhöz nem kell előzetesen elmenni.

A méreg és a sündisznó. Tudvalevő dolog, hogy a mérges kigyók harapása, éppen mint a tyuk és gólyának, nem árt a sündisznónak sem. Ezt a körülményt vizsgálat tárgyává tették és azon tapasztalatra jutottak, hogy a sündisznó csakis a szabad természetben előforduló mérgekkel, mint a cián-vegyületekkel szemben ellentálló, míg a strichnin éppen olyan hamar megöli, mint bármely hasonló nagyságu állatot. A ciánnal megmérgezett sündisznó husa mérgező hatása, így a méreg benne föltétlenül és szabadon jelen van s hogy az állatot meg nem ölte, annak egyedüli oka az, hogy szervezete megbirja a mérget.

A pióca, mint időjós. A piócák időjósítás czéljaira legalább is annyit érnek, mint a legérzékenyebb barométerek. Derült, állandóan szép időben nyugodtan hevernek az edény fenekén pagy pedig a vízben nyugodt, egyenletes mozdulatokkal uszkálnak. Ha zivatar, vagy zápor közeledik, a pióca nyugtalanokdni kezd, fölemelkedik az edény fenekéről és a vízben gyorsan uszkálva szabálytalan köröket ír le és testét a legkülönbözőbb módon meggörbiti. Ha esőre vagy havazásra hajlik az idő, a pióca az edény szélére mászik és addig marad ott, míg az idő megjavul. Egy vízzel háromnegyedrészben megtöltött befőttes üveg, melynek fenekére egy kis fövenyt szórunk, legalkalmasabb arra, hogy a kis időjóst lakásunkba elhelyezzük. Az üveget felül vászondarabbal kell bekötöni.

Szerkesztői üzenet.

P. Pál. Kolozsvárt. Legutóbb beküldött verse nem közölhető. Kaptunk onnan már jobbakat is. Keressen fel azokkal.

Kérelem.

A nyár folyamán az eddigi szokás szerint „postai megbizással“ küldöttük szét az évi 2 korona tagsági díjról szóló nyugtákat mélyen tisztelt vidéki tagjainknak.

Ezen ajánlott levélben — tehát 35 fillér költséggel — szétküldött nyugtáknak nagy része a posta hivatalok semmit mondó megjegyzéseivel, mint „ösmeretlen“, „elutazott“, „nem fogadja el“, „szabálytalan“, stb. hetek, hónapok múlva érkezett vissza, a nélkül, hogy azok czimzettnek tényleg bemutatva lettek volna.

Mivel a nyugtákat postai megbizással a kir. posta csak *ajánlott* levélben veszi fel és azok ismételt megküldése czimzettnek vagy nekünk csak újabb 35 fil. kiadást okozva, kérjük azon m. tisztelt pártfogóinkat, kik 1900. évi tagsági díjukat még be nem fizették, hogy a csekély 2 koronát alulírthoz postautalvánnyal mielőbb beküldeni méltóztassanak, a melynek vételét havi folyóiratunk legközelebbi számában a szokásos módon halás köszönettel nyugtázni fogjuk.

Virányi István,
az egylet pénztárosa.

1900. évre tagsági díjaikat újabban befizették:

Kolozsvárról:

Ajtai K. Albert	2 kor.
Gróf Béli Ákos	2 „
Békéssy Lilla	2 „
Binder Laura	2 „
Dr. Biró Béla	2 „

1899. évre:

Dr. Bruckner Antal	2 kor.
Dr. Csengery Jánosné	2 „
Dr. Farkas Gyuláné	2 „
Fekete Nagy Béla	2 „
Dr. Gyalni Farkasné	2 „
Grün A. Lipótné	2 „
Dr. Halász Ignáczné	2 „
Hajós Gyula	2 „
Iuczédy Sámuelné	2 „
Jakab László	2 „

Özv. Dr. Jenei Victorné	2 kor.
Dr. Nyiredy Géza	2 „
Pap Farkasné	2 „
Pataky Victorné	2 „
Péterffy Dénes	2 „
Sárossy Pál	2 „
Dr. Schilling Lajosné	2 „
Sipos Kálmánné	2 „
Dr. Szamosi Jánosné	2 „
Dr. Szabó Gyula	2 „
Szekula Ákos	2 „
Székely Dénes	2 „
Gróf Teleki Károly	2 „
Dr. Tompa Camill	2 „
Dr. Tompa János	2 „
Dr. Tutsek Sándor	2 „
Tussai Dóra	2 „
Van der Welden Edéné	2 „
Br. Wesselényi Miklós	2 „

Tudomásul. „*Állatok Védelme*“ cz. havonként megjelenő folyóiratunk négy hó óta nyomdát cserélt. Izléses, csinos kiállításban az *Ajtai K. Albert* „*Magyar Polgár*“ nyomdájában Kolozsvárt jelenik meg. Felkérjük a m. t. tagokat és előfizetőinket, kiknek a lap jár, hogy lakváltozásaiikat ide bejelenteni sziveskedjenek, hogy a szétküldésben akadály ne forduljon elő.